

**Seletuskiri haridus- ja teadusministri määruse
„Üliõpilaste teadustööde riikliku konkursi läbiviimise tingimused ja kord“
eelnou juurde**

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Seoses teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse (edaspidi *TAIKS*) jõustumisega 1. oktoobril 2025, muutub kehtetuks kehtiv teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus ning haridus- ja teadusministri 18. veebruari 2002 määrus nr 25 „Üliõpilaste teadustööde riikliku konkursi läbiviimise tingimused ja kord“. *TAIKS* § 9 lõike 3 punkti 8 alusel on antud Haridus- ja Teadusministeeriumile ülesanne korraldada teadus- ja arendustegevuse valdkonna riiklikke konkursse. Sama paragrahvi lõikest 4 tuleneva volitusnormi alusel kehtestatakse üliõpilaste teadustööde riikliku konkursi läbiviimist reguleeriv määrus uue terviktekstina.

Eelnõuga kehtestatakse üliõpilaste teadustööde riikliku konkursi läbiviimise tingimused ja kord. Üliõpilaste teadustööde riikliku konkursi (edaspidi *konkurss*) eesmärk on väärtustada ja stimuleerida üliõpilaste teadus- ja arendustegevust ning avaldada tunnustust väljapaistvaid tulemusi saavutanud üliõpilastele.

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Haridus- ja Teadusministeeriumi teadus- ja arendustegevuse poliitika osakonna peaekspert Katrin Mandra (katrin.mandra@hm.ee; tel 735 0142), Pille Pikker (pille.pikker@hm.ee; tel 735 0215) ning õigus- ja personalipoliitika osakonna õigusnõunik Kirke Treial (kirke.treial@hm.ee; tel 730 1080).

Määruse eelnõu väljatöötamisse on olnud kaasatud Sihtasutus Eesti Teadusagentuur.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu § 1 sätestab üliõpilaste teadustööde riikliku konkursi läbiviimise eesmärgi, milleks on väärtustada teadus- ja arendustegevust üliõpilaskonnas ning tunnustada teadus- ja arendustegevuses väljapaistvaid tulemusi saavutanud üliõpilasi ning üliõpilaskollektiive ja nende juhendajaid.

Eelnõu § 2 sätestab tingimused konkursi väljakuulutamiseks.

Lõikes 1 sätestatakse, et konkursi kuulutab igal aastal, hiljemalt 30. juunil, välja Sihtasutus Eesti Teadusagentuur (edaspidi *ETAG*) konkursi väljakuulutamise teatega – juhatusesimehe käskkirjaga. Käskkirjas tuuakse välja konkursi eelarve, auhindade arv ja suurus, konkursi valdkonnad ja astmed, teadustööle esitatavad nõuded, teadustöö esitamise koht ja tähtaeg ning esitatavate dokumentide loetelu.

Lõikes 2 nimetatakse asutused, mille ametlikes infokanalites avaldatakse teade konkursi väljakuulutamise ja konkursi tingimuste kohta. Teade konkursi väljakuulutamise ja tingimuste kohta avaldatakse *ETAGi* ja Eesti Teaduste Akadeemia ametlikes infokanalites (sealhulgas veebilehel, *Facebookis*, *LinkedInis*, iga nädal ilmuvas uudiskirjas või muudes infokanalites).

Lõikes 3 nimetatakse ära teadus- ja arendustegevuse valdkonnad OECD Frascati käsiraamatu järgi, milles konkurss välja kuulutatakse. Valdkonnad, kuhu konkursitöid oodatakse, on järgmised: loodusteadused; tehnika ja tehnoloogia; arsti- ja terviseteadused; põllumajandusteadused ja veterinaaria; sotsiaalteadused ning humanitaarteadused ja kunstid.

Lõige 4 sätestab kõrghariduse astmed, milles teadustöid oodatakse. Üliõpilaste teadustööde riiklikule konkursile võib esitada rakenduskõrgharidusõppe ja bakalaureuseõppe, magistriõppe (sh integreeritud õppe) ning doktoriõppe üliõpilaste lõputöid. Mõnedes kõrgkoolides ei kanna

teatud erialadel tasemeõppe lõputöö alati bakalaureusetöö või magistritöö nimetust, mistõttu kasutatakse käesolevas määruses sõna „teadustöö“.

Eelnõu §-is 3 kirjeldatakse konkursil osalemise tingimusi.

Lõige 1 täpsustab, kes on oodatud konkursile oma töid esitama. Üliõpilaste teadustööde riiklikul konkursil võivad osaleda Eesti Hariduse Infosüsteemis registreeritud õppekavadel õppivad või õppinud üliõpilased, mh ka välisriigi üliõpilased. Lisaks võivad oma töid konkursile esitada Eesti kodakondsusega, Eesti pikaajalise elaniku elamisloaga või alalise elamisõigusega välisriigis õppivad või õppinud üliõpilased.

Lõige 2 sätestab, et konkursil osalemiseks esitab üliõpilane konkursi toimumisega samal või sellele eelneval kalendriaastal valminud kõrgkooli lõputööde vormistamise nõuetele vastavalt vormistatud ja kaitstud tasemeõppe uurimusliku teadustöö.

Lõige 3 täpsustab, et konkursil ei saa osaleda teadustööga, mis täismahus või mille osad on varem samal konkursil samas astmes juba osalenud.

Lõikes 4 täpsustatakse, et mitme autoriga tööde puhul hinnatakse autorite kollektiivi. Konkursile võib laekuda ka töid, mis on kirjutatud kaasautorluses, kuid esitajaks on märgitud üks autor. See piirab edaspidi teiste autorite iseseisvat osalemist konkursil.

Lõige 5 sätestab, et konkursile on lubatud esitada vaid terviktöid. Eelkõige puudutab see doktoritöid, sest varasemalt oli konkursile võimalik esitada ka artikleid, mis ei olnud konkurentsivõimeline konkursile esitatud tervikliku doktoritööga ning mida ei olnud võimalik edaspidi konkursile esitada terviktööna.

Eelnõu § 4 sätestab konkursikomisjoni moodustamise ja selle töökorra.

Lõige 1 sätestab, et konkursi läbiviimiseks moodustab ETAG teadus- ja arendustegevuse eri valdkondade tunnustatud teadlastest, ETAGi, Eesti Teaduste Akadeemia, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning vajadusel teiste riigiasutuste esindajatest vähemalt 16-liikmelise nõuandva õigusega konkursikomisjoni ja nimetab selle esimehe. Konkursikomisjon valib enda liikmete hulgast ka aseesimehe. Komisjon võib kaasata oma töösse eksperte.

Lõikes 2 sätestatakse, et konkursikomisjoni koosseisu kutsuvad kokku esimees.

Lõige 3 sätestab, et konkursikomisjon on otsustusvõimeline, kui koosseisust võtavad osa rohkem kui pooled komisjoni liikmetest, sealhulgas esimees või aseesimees.

Lõige 4 täpsustab, et konkursikomisjon võtab oma otsused vastu lihthäälteenamusega ja häälte võrdse jagunemise korral on otsustav esimehe, tema äraolekul aseesimehe hääl.

Lõikes 5 täpsustatakse, et kui konkursikomisjoni liige taandab ennast komisjoni tööst, kui esinevad asjaolud, mis võivad mõjutada liikme sõltumatust ja erapooletust, või milles esineb või võib tekkida huvide konflikt.

Lõige 6 sätestab, et konkursikomisjoni koosseisu kokkuvõtte protokollitakse ning selle allkirjastab komisjoni esimees.

Lõige 7 sätestab, et konkursile esitatud teadustööde hindamiseks koostab ETAG hindamisjuhendi, mis kinnitatakse juhatuse käskkirjaga. Hindamisjuhend kooskõlastatakse enne allkirjastamist konkursikomisjoniga.

Eelnõu § 5 käsitleb konkursi läbiviimisega seonduvat.

Lõige 1 sätestab, et enne konkursi väljakuulutamist teeb konkursikomisjon ETAGile ettepaneku konkursi väljakuulutamiseks. Ettepanek sisaldab ka infot teadustööle esitatavate nõuete, auhindade suuruse ja arvu, konkursi valdkondade ja astmete kohta.

Lõikes 2 sätestatakse konkursikomisjoni tegevused alljärgnevalt: hindab eraldi igal õppeastmel ja valdkonnas konkursile esitatud teadustöid, selgitades välja igas neist kolm parimat tööd ja kaks tööd, mis kandideerivad õppetasemete- ning valdkondade ülesele peapreemia; teeb ETAGile konkursitulemuste kinnitamise ja auhindade määramise ettepaneku.

Lõige 3 nimetab konkursikomisjoni õigused, milleks on: otsustada, millisesse konkursi valdkonda esitatud teadustöö kuulub; kaasata teadustööde hindamisele retsensente või moodustada teadustööde hindamiseks konkursi valdkondade alakomisjone. Vastava tasemega teadustööde puudumisel võib konkursikomisjon teha ettepaneku jätta vastavas konkursi valdkonnas ja vastavas õppeastmes osa auhindu välja andmata. Komisjon võib teha ettepanekud eripreemiade väljaandmiseks, sh ettepaneku autasustada edukate teadustööde juhendajaid. Konkursikomisjonil on õigus teha ETAGile ettepanek konkursitulemuste kinnitamise ja auhindade määramise kohta.

Eelnõu § 6 käsitleb konkursi tulemustega seonduvat.

Lõige 1 sätestab, et konkursi tulemused kinnitab ETAGi juhatus käskkirjaga. Ettepaneku konkursi tulemuste ja auhindade määramise kohta teeb konkursikomisjon.

Lõige 2 sätestab, et konkursi tulemused tehakse teatavaks igal aastal hiljemalt 15. detsembriks Eesti Teaduste Akadeemia ja ETAGi ametlikes infokanalites.

Lõige 3 käsitleb auhindade üleandmist. Auhinnad antakse üle Haridus- ja Teadusministeeriumi, Eesti Teaduste Akadeemia ja ETAGi korraldatud pidulikul konverentsil. Auhinnatud teadustöid säilitatakse e-kataloogis ESTER.

Eelnõu § 7 käsitleb teemat, kui juhtub, et konkurss tuleb luhtunuks lugeda. Konkurss loetakse luhtunuks, kui konkursil osalemiseks ei esitatud ühtegi teadustööd või ükski teadustöö ei vastanud esitatud nõuetele. Konkursi luhtumisel otsustab ETAG uue konkursi korraldamise.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Kavandatav muudatus: Üliõpilaste teadustööde riikliku konkursi läbiviimise tingimused ja kord.

Muudatuse kirjeldus:

Määrusega luuakse alus üliõpilaste teadustööde riikliku konkursi läbiviimiseks ning sätestatakse selle tingimused ja kord. Tegemist ei ole uue konkursiga. Samalaadset konkurssi on läbi viidud alates 2002. aastast. Konkursiga tõstetakse esile üliõpilasi, kelle koostatud ja kaitstud lõputööd väärivad riigi tasemel tunnustamist. Lisaks on üliõpilaste teadustööde riikliku konkursi eesmärgiks stimuleerida üliõpilaste teadus- ja arendustegevust ning avaldada tunnustust väljapaistvaid tulemusi saavutanud üliõpilastele.

Haridus- ja teadusministri 18. veebruari 2002 määrus nr 25 „Üliõpilaste teadustööde riikliku konkursi läbiviimise tingimused ja kord“ tunnistatakse TAIKS-i jõustumisel kehtetuks ning käesolev eelnõu kehtestatakse uue terviktekstina.

Peamised muudatused võrreldes kehtiva regulatsiooniga: konkursi väljakuulutamise ja konkursikomisjoni moodustamise ning tulemuste kinnitamise õiguse andmine Eesti Teadusagentuurile.

Sihtrühmad, keda muudatus mõjutab:

Eesti Teadusagentuur ning Haridus- ja Teadusministeerium.

4.1. Sotsiaalne mõju, sealhulgas demograafiline mõju

Määruse eelnõul ei ole otsest puutumust soolise võrdõiguslikkuse ning võrdseid võimalusi edendava mõjuga. Küll aga arvestatakse võimalusel konkursikomisjoni liikmete soolist tasakaalu ning kaasatakse komisjoni erinevate asutuste esindajaid. Kuivõrd nimetatud põhimõtteid on rakendatud ka kehtiva määruse alusel, ei ole tegemist uue muudatusega.

4.2. Mõju haridusele, kultuurile ja spordile

Määruse eelnõul on positiivne mõju üliõpilaste stimuleerimisel läbi nende lõputööde tunnustamise.

4.3. Mõju riigivalitsemisele

Määruse eelnõuga kavandatud regulatsioon vähendab Haridus- ja Teadusministeeriumi halduskoormust. Senini on konkursikomisjoni ning konkursi väljakuulutamise ja konkursi tulemused kinnitanud haridus- ja teadusminister käskkirjaga, kuid sisuliselt on koosolekuid ette valmistanud ning konkursikomisjoni moodustamist ja tööd juhtinud Eesti Teadusagentuur. Muudatusega ei pea Eesti Teadusagentuur enam Haridus- ja Teadusministeeriumile esitama konkursikomisjoni moodustamise või muutmise ning konkursi väljakuulutamise ja tulemuste kinnitamise ettepanekuid, vaid saab ise vastavad otsused kinnitada.

Võrreldes kehtiva süsteemiga ei kaasne muudatusega täiendavaid kulusid riigieelarvele.

Määruse jõustumisega ei kaasne otseseid mõjusid järgnevates valdkondades: majandus, loodus- ja elukeskkond, infotehnoloogia ja infoühiskond, riigikaitse ja välisurvalisus, siseturvalisus, regionaalareng.

Kavandatud muudatusega ei kaasne ebasoovitavaid mõjusid.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse jõustumisega ei kaasne täiendavaid riigieelarvelisi kulusid ja tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. oktoobril 2025. aastal.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks kõikidele ministeeriumitele ja Riigikantseleile ning arvamuse avaldamiseks positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutustele, Eesti Teaduste Akadeemiale, Eesti Noorte Teaduste Akadeemiale ja Sihtasutusele Eesti Teadusagentuur.

Katrin Kiisler

teadus- ja arendustegevuse poliitika osakonna juhataja